

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lausunto kansallisista TKI-politiikan ja -toiminnan strategisista valinnoista valtioneuvoston kanslialle

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/5937/2025

Onko valintojen valmistelussa ja tavoitteissa tunnistettu olennaiset asiat? Kyllä/Ei

Kyllä

Huomiot valmisteluun tai tavoitteenasetteluun?

Strategisten valintojen tavoitteissa on otettu huomioon keskeiset TKI-toiminnan näkökulmat.

Huomiot vaikutuspolkuihin, miten näette valintojen vaikutukset?

Strategisten valintojen tulisi olla merkittävässä roolissa kansallista TKI-rahoitusta ja toimintaa ohjatessa. Riittävällä kansallisella ohjauksella varmistetaan, että alueelliset TKI-toimijat hyödyntävät ja ohjaavat omaa TKI-toimintaansa soveltuvien osien valintojen mukaisesti vahvistaen näin alueellista ja kansallista yhteistyötä. Yhteistyön lisääminen TKI-toiminnassa on erityisen tärkeää rahoituksen, varsinkin EU-rahoituksen, saamiseksi Suomeen julkisten toimijoiden, yritysten ja korkeakoulujen yhteistyönä.

Tuottavuuden, kasvun ja globaalien haasteiden näkökulmat ovat tärkeitä TKI-toiminnan kehittämisessä. Hyvinvointialueiden osalta keskeisiä ovat TKI-osaamisen ja kumppanuuksien lisääminen. Hyvinvointialueet uutena hallinnon tasona ja suurina organisaatioina ovat merkittäviä TKI-toimijoita, mutta monilta osin näiden TKI-toiminta on vielä kehittymässä. Varsinkin tutkimus- ja innovaatiotoiminnan osalta tarvitaan jatkossa aiempaa enemmän resursseja ja rahoitusta toiminnan kehittämiseen hyvinvointialueilla.

Huomiot valintojen lähtökohtiin ja tunnistamiseen

Valintojen tunnistamisessa on hyödynnetty jo tunnistettuja vahvuuksia ja kehityssuuntia. Valinnoissa voisi kuitenkin olla tunnistettu myös muita keskeisiä yhteiskunnallisia muutoksia ja trendejä, joiden tulisi ohjata tulevaisuuden TKI-toimintaa. Nyt valinnoissa on mukana ilmastonmuutos ja luontokato, arktisen alueen muutos ja turvallisuusympäristön muutos, mutta ei esimerkiksi ikääntymistä, joka tulee vaikuttamaan merkittävästi tulevaisuudessa erityisesti julkisiin palveluihin ja talouden kestävyys.

Huomiot valinta-aihioiden: Onko aihioissa otettu huomioon oikeat näkökulmat? Mitä täydennettävää niihin on?

- **TKI-järjestelmä: riskinottokyvyn lisääminen ja investointien houkuttelu**

Hyvinvointialueen näkökulmasta TKI-järjestelmän kehittäminen pitkäjänteisesti on tärkeää. Riskinottokyvyn lisääminen on oleellista erityisesti julkisten toimijoiden rahoituksen näkökulmasta, jotta TKI-toimintaan ohjattava rahoitus mahdollistaa todellisen uusien innovaatioiden ja ratkaisujen kehittämiseen. Hyvinvointialueilla tarvitaan hallintoreformin jälkeen entistä enemmän palveluiden uudistamista, joka vaatii uusia tutkimuksellisia avauksia, eri aloja yhdistäviä ratkaisuja ja radikaaleja innovaatiota. Hyvinvointialueiden muodostamalla yhteistyöalueilla (YTA) on mahdollisuus toimia tulevaisuudessa vielä yksittäisiä hyvinvointialueita merkittävimpinä TKI-toimijoina, jos YTA-alueiden TKI-yhteistyö saadaan toimivaksi.

Varsinkin ei-yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden TKI-toiminnan vahvistaminen tulisi olla valinnan toimeenpanossa keskeisenä mukana, jotta hyvinvointialueista saadaan uusien ratkaisujen testialustoina ja yritysten kumppaneina yhteiskehittämisessä kaikki hyöty irti. Tämä vaatii riittävää rahoitusta ja ohjausta hyvinvointialueiden TKI-toimintaan.

- **Data ja datapohjainen arvonluonti**

Tekoälyratkaisut mahdollistavat merkittäviä tehostamistoimia julkisella sektorilla niin sosiaali- ja terveyspalveluissa kuin hallinnossakin. Valinnan osalta terveyspalveluiden lisäksi tulisi korostaa myös sosiaalihuollon ja hallinnon ratkaisujen kehittämistä, sillä hyvinvointialueilla ja muilla suomalaisilla julkishallinnon organisaatioilla on merkittävä potentiaali julkisen sektorin ja organisaatioiden hallinnon tekoälyratkaisujen kehittäjänä ja innovaatioiden kehittämisen alustana. Ratkaisut ovat kansainvälisesti levitettävissä ja tarjoaa julkisen sektorin kumppanina toimiville yrityksille mahdollisuuksia ratkaisujen vientiin maailmanlaajuisesti. Valinnan toimeenpanossa tulee kiinnittää huomiota TKI-toiminnan mahdollistavan sääntelyn kehittämiseen erityisesti tekoälyn osalta kansallisesti ja EU-tasolla.

- **Resilienssi**

Valinnan painotus luovan ajattelun ja yllättävien yhdistelmien tuomiin ratkaisuihin on oikea. Suomella on hyvät mahdollisuudet toimia yhteiskunnallisten ja sosiaalisten innovaatioiden kehittäjänä, joille on myös markkinoita kansainvälisesti. Yhteiskunnan resilienssin kannalta tulee panostaa erityisesti tutkimukseen keskeisistä yhteiskuntaa mullistavista teemoista, kuten väestön ikääntyminen, nuorten mielenterveys, yksinäisyys ja eriarvoistumiskehitys. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue näkee, että tulevaisuuden tutkimusrahoituksessa tulisi panostaa erityisesti hyvinvointialueiden vaikuttavuustutkimukseen perusterveydenhuollossa ja sosiaalihuollossa.

Ennakointiosaamisen ja kyvykkyyksien lisääminen tulisi olla keskiössä valinta-aihion toteuttamisessa, jotta kansalliset TKI-toimijat voivat vastata oikeisiin ja tulevaisuuden kannalta keskeisiin haasteisiin. Ennakointiosaamista ja TKI-kyvykkyyksiä tarvitaan tulevaisuudessa erityisesti hyvinvointialueilla, jotka uusina organisaatioina vasta rakentavat monilta osin TKI-toimintaansa. TKI-toiminnan vahvistaminen hyvinvointialueilla uutena onkin keskeistä kansallisen TKI-toiminnan ohjaamisessa.

- **Murrosteknologiat, kaksikäyttö ja puolustus**

Ei lausuttavaa.

- **Terveys ja hyvinvointi**

Hyvinvointialueiden TKI-toiminnan vahvistaminen tulisi olla prioriteettina valintaan liittyvässä toimeenpanossa. Erityisesti vahvempia rakenteita ja rahoitusta tarvitaan ei-ylipistosairaalaan ylläpitävillä hyvinvointialueilla, joilla toiminta on vasta rakentumassa mutta potentiaali valtava. Tästä näkökulmasta painotus ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon on tärkeä ja keskeinen tulevaisuuden julkisen terveydenhuollon kannalta. Hyvinvointialueiden myötä muun muassa potilas- ja asiakasdataa on hyödynnettävissä yhtenäistettyjen asiakas- ja potilastietojärjestelmien ja digitaalisten asiointialustojen kautta aiempaa enemmän ja paremmin. Uudet innovaatiot voidaan pohjata todelliseen dataan ja näin kehittää toimivia ratkaisuja, jotka on levitettävissä myös kansainvälisesti. Erityisesti tekoälyyn pohjautuvien työkalujen osalta on nyt hyvää näyttöä myös perusterveydenhuollossa.

Hyvinvointialueilla on hyvä mahdollisuus toimia uusien tuottavuutta lisäävien teknologioiden implementaatioissa ja kokeilualustana yritysyhteistyössä (tällaisia teknologioita ovat esim. digitaalinen asiointi, tekoäly, kotiin vietävä teknologia). Valinnan osalta tulisi kuitenkin huomioida laajemmin myös sosiaalihoito, jonka parissa tehtävä kehittäminen esimerkiksi tekoälyn ja digitaalisen asiointin osalta on vielä terveydenhuoltoa taaempaan, mutta jossa potentiaali uusille innovaatioille on selkeä samalla kun palvelutarve kasvaa. Viime vuosina tekoälyratkaisuihin liittyvä rahoitus on lisääntynyt ja jatkossa rahoitusta tarvitaan vieläkin enemmän. Terveysteen ja hyvinvointiin liittyen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitää tärkeänä vaikuttavuustutkimuksen vahvistamista nimenomaan perusterveydenhuollossa ja sosiaalihoitoon.

- **Ilmasto, ympäristö ja arktinen ulottuvuus**

- Ei lausuttavaa.

Toimeenpano ja muut huomiot

- **Miten valintoja tulisi toimeenpanna eri tasoilla?**

- Valintojen toimeenpanoon tulee kiinnittää erityistä huomioita ja seurata kansallisesti näiden vaikuttavuutta. Kansallisen TKI-toiminnan ohjauksen kautta valintojen merkitystä tulisi korostaa alueellisille toimijoille, jotta valintojen ohjaava vaikutus vahvistuu.
- **Vapaa sana - ovatko valinnat oikeaan osuvia vai pitäisikö valita jotain muuta?**
 - Valinnat ovat oikeita.